

Durmuş Hocaođlu

Üniversite

Ayyıldız, 09 Şubat 2000, Çarşamba., s.09
Durmuş Hocaođlu, *Ayyıldız* Sıra No: 112; 2000-029; Şubat-07

Kanâatimce, ÷lkemizde Üniversite konusundaki en büyük zaaf, hemen bütün zaafiyet alanlarımızdaki ortak beslenme kaynağından beslenmektedir: Felsefesizlik! Üniversite konusunda çok derin bir felsefesizlik ile mâlûl bulunmaktayız.

Üniversite kavramını, bir defada teşekkül etmiş — hattâ, daha doğrusu, teşekkül etmiş değil, “verilmiş” — ve çok iyi bildiğimizi sandığımız birşey gibi telakki ediyoruz. Halbuki asıl yanıldığımız nokta burası. Bu ÷lkede ne çok konuşulan konulardan birisi Üniversite olduğu halde, hakkında en az bilgi sâhibi olunan konuların belki de en başında geleni odur. Ekseri halde Üniversite denince bu ÷lkenin insanların anladığı şey, içine girilmesi çok zor, ama girince her nasılsa çıkılabılınen, dışarıdan bakılınca heybetli ve câzibeli görünen; mensup ve müntesiplerinin — paralı değilse de — muayyen bir nisbette îtibarlı olduğu, hâlâ saygı ve saygı ile karışık bir câzibe ve aynı zamanda biraz da korku ve çekinme hissi uyandıran bir müessesedir. Bu müesseseye bilhassa belirli bir yaşa gelmiş yüzbinlerce gencin ve o gençler dolayısıyla yüzbinlerce ailenin de özel bir ilgisi vardır. Bu ilgi, birinci dereceden, hâlâ belirli bir saygı ve îtibarı haiz olan bu müesseseye “evlâdımızın girmesi” ve “hayatını kurtarması” üzerine odaklanmasından ileri gelmektedir.

Üniversite, en çok soru sorulan ve en çok tartışmalar yapılan bir müessese olmak icap ederken, hele söz konusu bizzat kendisi olduğunda, en az soruların sorulduğu bir müessesedir.

Bugün dünyada kabul edilen iki ana üniversite tipi bulunduğunu söyleyebiliriz: Kollegyal (Platonik) Model ve Müteşebbis Model. Bunun dışında, Anarşik, Yarı-Anarşik, Bürokratik, Politik v.b. modeller de bulunmaktadır.

Dünyada sayıları git-gide azalan Platonik Üniversite, “Üniversite” denen bu müessesenin en rafine ve virtüöz tipidir; orada sâdece Platon’un Akademia’sı gibi, “fikir” üretilir. Bu üniversite modeli, İslâm dünyasında Selçukluların dünya medeniyet tarihine bir armağanı olan Nizâmiye Medreseleri ile başlamış ve Batı’da da bu medrese modeline göre inşâ edilmiştir. Platonik Üniversite üç ana unsurdan oluşur: Collegium, Doctorus ve Estudiantes. Bunlardan Collegium “Medrese”nin, Doctorus “Müçtehîd”in, Estudiantes “Talebe”nin ve bunların tamâmının birden vücut verdiği “Universitas” ise “Küllîye”nin karşılığıdır. Bu sofistike üniversitede insanlara geçimlik meslek öğretilmesi gibi bir endîşe yoktur. Tek endîşe, sâfi bilim, safi fikirdir.

Şimdi bu şekilde romantik bir üniversite yapılanması, aşırı pahalı oluşu yüzünden çok azalmıştır. En yaygın üniversite tipi Müteşebbis Üniversite’dir: Kaynaklarını kendisi tedârik etmeye çalışan, dışa bağımlılığı az, hem bilim ve fikir ve hem de piyasa işi yapan, sanâyiin, ticâretin, hayatın içine çok giren bir üniversite modeli.

Türkiye’deki üniversite modeli belirsizdir.

Üniversite'nin nominal olarak "üniversite" adını alması, onun real olarak da üniversite olması anlamına gelmemektedir. Nitekim üniversitelerimiz ne yeterince fikir, bilim üretebilmektedir ve ne de yeterince hayatın içine girebilmektedir.

★ ★ ★

Türkiye'de Üniversite'nin en temelli problemleri, önce bu felsefesizlikten başlamakta ve şu alanlara sirâyet etmektedir:

- Araştırma, ilmî çalışma imkanları çok kısıtlıdır. Üniversite şâyet araştırma yapamıyorsa, zaten üniversite olarak isimlendirilmeye bile hak kazanamaz.

- Akademisyenlerin maaşları çok düşüktür. "Çalışmayan", koftiden masa başı işçilerine ayda 500 milyon lira maaş, ilâveten altı maaş ikrâmiye, bol keseden de sosyal hak ödeyen bu garip devlet, 460 milyon lira maaşla profesör çalıştırmaktadır. Birilerinin utanması lâzım, ama kim?

- Talebe sayıca fazladır; hattâ birçok yerde izdiham vardır; bu kadar talebe ile ilim yapılamaz. Üniversite'ye gelen talebenin ekseriyeti Lise'den çok kötü bir alt-yapı ile gelmektedir. Zâten çoğu da "talebe", yâni bilgi talep eden kişi değildir; amaçları çok basittir: Bir an önce okulunu bitirip diploma alarak statü kazanmak ve maaş almak! Hepsi bundan ibâret!

- Siyâsetçiler Üniversite'ye çok fazla müdâhale etmektedirler. Siyâsetçinin sâdece hizmet etmek, yardımcı olmak, problemlerini gidermesi konusunda yanında olmak, elinden tutmak mevkiinde olması lâzım geldiği halde, bir ilim müessesesi olan Üniversite'ye müdâhalesi kabul edilemez. Şimdi bu iş, bilhassa çıkarılan "**af kaanunları**" ile zıvanadan çıkma noktasına gelmiştir. Siyâsetçinin Üniversite'yi perîşan eden başka bir müdâhalesi de, sırf seçim rantı yüzünden hadd-i istiâbını mütecâviz üniversite açılması ve bu konunun tadının kaçırılma noktasına gelmesidir. Halbuki genel bir prensip olarak, sayıca bollaşan birşeyin değerinin düşeceğini herkes bilir.

- Üniversite bünyesinde bulunması hiç îcap etmeyen birçok mesleğin eğitiminin Üniversite bünyesinde verilmekte olması yanlıştır; bunun yerine, meslek yüksek okullarının yaygınlaştırılması her bakımdan daha isâbetli olacaktır.

- İdârî bakımdan akademisyenlerin hayli büyük dertleri vardır; sâdece bir tânesini söyleyelim: Her şeye rağmen en iyi eğitim sâhibi olan, profesyonel olarak bilimle iştigal eden eden bu insanlar, kendi meslekleri üzerinde yapılan her türlü müdâhalede değil fikirleri alınmak, bilgilendirilmeye dahi lüzum görülmemekte ve aşağılanmaktadırlar.

★ ★ ★

Ben şu prensibe inanan bir kişiyim: **İlme, fikre, hikmete hürmet ve îtibâr edilmeyen bir memlekete Cenâb-ı Hak rahmet nazarıyla bakmaz.**

